

100 yıllık kırksız çizgi

Saltanat, meşrutiyet, cumhuriyet, demokrasi. Said Nursî, siyâsî tarihimizin bu dört devresini de yaşamış ve her birinde, Kur'ânî prensiplere dayalı tavizsiz duruşunu korumuş bir âlim, müfessir, mütefekkir ve aksiyon adamı.

Fikirlerinin sağlamlığından o kadar emin ki, "Asr-ı Saadet mahkemesine de celb olunsam, üç asır sonra kurulacak bir âkil adamlar mahkemesinde de yargılansam, şimdi neşrettiğim hakikatleri aynen ibraz edip savunurum" diyor.

Zira o fikirleri dayandırdığı ölçü ve prensiplerin kaynağı, zaman ihtiyarladıkça mesajları gençleşen ve tazelenen Kur'ân'daki şablonlar.

Çağdaşlarından farkı, bu prensipleri donuk ve hayattan kopuk bir anlayışla değil, öze sınıksız bağlı dinamik bir yaklaşımla yorumlaması.

Klasik ve gelenekçi ulemanın çoğunun karşı çıktığı meşrutiyeti onun şer'î delillerle savunması, istibdadı reddedip hürriyetin önem ve değerini vurgulaması, girilen yeni çağda tek adam ve tek görüşe dayalı yapılarla yola devam etmenin imkânsızlığına dikkat çekerken herşeyin meşveret ve şûrâ ile yürüyeceği Meclis sistemine geçişin kaçınılmazlığını nazarlara vermesi.

Evet, Said Nursî yeni çağda tek şahsın yerini şahs-ı manevînin; tek görüşün yerini istişare, ortak akıl ve kamuoyunun; kuvvetin yerini hak, bilgi ve kanunun alacağını öngörüp bir asır önce dile getirerek duruşunu bu temele oturtmuş.

Ve içtimaî tesbitlerini, temellerinde herhangi bir zedelenmeye asla meydan vermeden, yeni ihtiyaçlara göre güncellemekten geri durmamış.

Bunun en ilginç örneklerinden biri, şeriat namına alkışlayıp sahip çıktığını söylediği meşrutiyet için yaptığı tariflerin, demokratikleşme sürecimizin sonraki aşamaları olan cumhuriyet ve demokrasi için de geçerli olduğu mesajını verecek şekilde, "cumhuriyet ve demokrat mânâsındaki meşrutiyet" ifadesini kullanması.

Ama bunu yaparken, isme ve görüntüye değil, öze ve içeriğe bakmış. Bu tavrını, "İstibdat ne şekilde olursa olsun, meşrutiyet libası giysin ve ismini taksın, rast gelsem sille vuracağım" ve "İstibdad-ı mutlaka cumhuriyet namı verilmiş"

gibi son derece çarpıcı ifadelerle dile getirmiş.

Padişahlık döneminde eleştirdiği şahıs istibdadının, bu istibdada tepkileri istismar ederek iktidarı ele geçirecek olanlarca bir komite istibdadına dönüştürülebileceği ikazında bulunmuş.

Ve maalesef bu uyarısında haklı çıkmış.

Cumhuriyet karşıtlığı ithamıyla da yargılandığı mahkemede kendisini “dindar bir cumhuriyetçi” olarak nitelerken, ideal cumhuriyet modelinin hakikî adalet ve hürriyeti taşıyan Asr-ı Saadette yaşandığını anlatarak, “isim ve resimden ibaret cumhuriyet” anlayışını eleştirmiş.

Çok partili demokratik hayata geçildiğinde de, demokrasinin adalet, hürriyet, halka hizmet gibi temel prensiplerini Kur’ânî referanslarla izah etmiş ve demokratik ortamda siyaseti dine hizmetkâr kılmanın gayreti içerisinde olmuş.

Onun meşrutiyet dönemindeki hizmetlerini anlattığı Divan-ı Harb-i Örfî Müdafaası, İstanbul ve Selânik’teki “Hürriyete hitap” nutukları ve şark aşiretleriyle sohbetlerini ihtiva eden Münâzarât eseri, 100 yıllık demokrasi serüvenimizin şu anki merhalesine de ışık tutan mesajlar taşıyor.

Sanki o serüvenin henüz başındaymışız gibi.

Bediüzzaman`ın o eserlerini 1950`den sonra küçük rötuşlarla tekrar neşrederken “Eski zamandan ziyade bu zamanın tam bir dersi olabilir” gibi notlar koymuş olmasının hikmeti ve anlamı bu.